

DE VULNERIBUS

Capitis gladio, aut alio incisio-
rio instrumento factis.

CAP. V.

AN vulnus in capite factum quod cra-
nium etiam inciderit, profundum
penetransve sit, facile ex longitudine
cognoscimus: nam ex capitis rotundi-
tate, & loci, in quo vulnus est ratione
certa, penetrationis capitur conjectura.
Igitur si vulnus profundum, penetrans-
que est, formandum in primis fuerit,
neque opus fuerit cranium incidere ex
transverso; satis enim fuerit, ipsius jam
incisæ carnis labra una cum pericranio
utrinque diducere, atque in trianguli
figuram conformare. Sequentem autem
die, balsamo illo, quod vocamus, li-
quato, & calido, curare incipiendum
est, addito emplastro ex gummi elemii.
Tertia verò die, trepano sive abaptisto
utendum est: ossa verò ex inferiori parte
perforanda, etiam si suspitio sit, mem-
branulas omnes incisas fuisse; ex eo enim
loco, omne pus, sanies, omnisque no-
xius purgatur humor. Aperto ergo jam
loco, membranulas rosaceo melle cu-
rabis, unà cum linimento (quod bal-
samum vocamus) carnem inducente,
B 5 quod

34 DE CURAN. VULNER.

quod descriptum à nobis est. Hoc enim dura mater mundior fit, & carnem inducit: unguendus autem hoc medicamento totus incisus locus est, officio plumæ, ut omnia loca subeantur, & mundentur, neque inutilis autem & supervacuus in his vulneribus rasorii instrumenti usus est, quem Legram vocant: namque tanta membranarum porrio radendo defecta nocentem aërem admitteret, & neque membranæ ipsæ ita commodè mundarentur, carnemve inducerent opportunam, quemadmodum id usu terebellæ commodissimè præstatur. Nanque hoc modo curata vulnera facillimè expurgantur, carnemque inducunt, & ossa si quæ extrahenda sint, eodem ferè tempore quo contusa vulnera remittunt.

Si verò hæc vulnera, ultra priorem ferè cranii tabulam, non pertineant, in hujusmodi cognoscendis, & curandis, judicio diligentiaque magna opus est. Non enim rarò usu venit, ut hæc vulnera fiant ab eo homine, qui gladio strenuè uti nesciat, nec vulnerando, scindendové leviter manu percutiat, sed obtundat, potius quàm scindat, perinde ac si fuste res acta esset: ita lædat, ex quo ictu caput conquassatur, magis quàm vulnus accipiat, & cranium ipsum,
con-

concava sua superficie, atque ea parte
 qua cerebri membranas attingit: magis
 etiam commovetur, quam ex superiori
 parte fuerit tactum, aut concisum, ita
 ut gravius ense, quàm fuste lædatur.
 accidit etiam, ut ex ea pertusione non-
 nullæ interdum venæ rumpantur, ex
 quibus, qui sanguis erumpit, facile cor-
 rumpitur, & mortis indicia, deinde
 mors ipsa sequitur. Quamobrem ubi
 hujusmodi quippiam contigerit, hæc
 quæ diximus omnia cogitare, docti me-
 dici imprimis interest; atque si id com-
 modè fieri possit, gladium ipsum quo
 factum vulnus fuerit contemplari, a-
 cutus ne sit an obtusus, & hominem
 etiam, qui vulnus fecit, an dexteritate
 valeat, an viribus magis valeat, consi-
 derare: similiter etiam, quo ferro usus
 fuerit, acutone, ac levigato, an pugio-
 ne, securi, pilo aliòve potius quam
 acuto. multa præterea hujus generis æsti-
 manda, pensandaquæ sunt. Signa etiam
 ipsa observari oportebit quæ in eo, qui
 vulnus acceperit, sunt secuta: si statim
 evomuit, si corruit, si visu sensuque fuit
 perturbatus: namque hujusmodi accide-
 re nihil solet, ubi vulnus leviter tantum
 acceptum est; neque aliud quàm incisio,
 est factum: adeò enim leviter ferre, &
 pati ut non capite, sed pilo ictum tulisse

sibi videatur, id autem ex veloci evenit contusione. Propterea ubi hujusmodi quid aciderit, cum difficilis admodum conjectura, indicatioque sit, illud ego tutissimum consultissimumque esse arbitror, ut locus trepano aperiatur. namque nullum ex hoc periculum timemus, etiamsi nihil interius, eum læsum fuisse inveniamus: nullum inquam periculum, nullamve curationis dilationem: contra verò si hoc negligatur, maximum certissimumque periculum, & plerunque mors ipsa sequitur. Atque equidem plerosque eorum qui ex vulnere in capite accepto pereunt, hac causa perire arbitror. Nam in hujusmodi eventibus, nihil aliud chirurgi quam radere, & legra uti consueverunt, quoad illis ad scissuræ finem pervenisse visum fuerit, atque ita sibi & officio suo satis fecisse se putant: ubi autem minus illi timent, tum lætalia signa apparere incipiunt, quorum rara illis cognitio est. Atque hoc modo omnes pereunt, ut nullus hæc pericula possit evadere: neque verò hoc mirum, aut incredibile videri debet, cum rarissimi in regionibus nostris sint, quibus trepani notus sit usus, etiam si medicinam aut chirurgiam fuerint professi. Nam plerosque hanc curandi rationem improbare, atque ut periculo aleæ plenam
dam-

damnare, audio, qui illud non vident, ex duobus certis, & ad certa membra commodissimis instrumentis, alterum hoc esse, quod à Joanne Vigone, atque à Guidone, tum ab aliis auctoribus imprimis commendatur: illis enim (ut propriis eorum verbis utar) trepanus in capitis, & falx in ani curationibus vehementer probantur. Quid autem falx sit, aut quis ejus usus, equidem ferè omnibus nostratibus medicis ignotum esse arbitror, neque si inter multa instrumenta, id temerè oblatum sit, agnitum iri ab illis puto. Sed ad rem redeamus. Sentio igitur, ubi nihil eorum quæ observanda nobis proposita sunt, metuere in capitis vulneribus contigerit, nihil præter legræ usum opus alio instrumento esse. Jam autem instrumentum triplex esse oportet, majusculum, videlicet, medium & minimum, quorum hujusmodi usus esto: si scissura quantum est prioris tabulæ altitudo, aut etiam altius penetraverit, majuscula legra est agendum, deinde media, tandem minima. Si verò levior, & minus profunda, incisio in offe fuerit, satis erit locum lævem, planumque minima legra reddere; ne videlicet latibulum, aut recessus reliquus sit, quo pus confectum penetret; & cum abstergi non possit, os ipsum corrumpat.

Hoc autem ubi jam expeditum fuerit ;
 secunda curatione . balsamum adhiben-
 dum est, etiamsi nondum pus fuerit con-
 fectum. Hoc enim medicamento oportu-
 nissimè conficietur pus, ut antè docui-
 mus. deinde filis locus impleatur, non
 nimium compressis; addaturque alterum
 ex his, quæ superius descripta nobis sunt,
 emplastris. Hoc igitur modo, rectissimè
 & citissimè vulnera quæque curantur,
 nulla sæpe ossium jactura. nam quam-
 vis ab aëre interdum tangantur, tanta
 hujus medicamenti vis est, ut si bona
 naturæ constitutione ægrotus sit, omnia
 facilè corrigantur, & restituantur, ut pe-
 riculo facto manifestum erit. Quod verò
 ad diætarum victus rationem, & loco-
 rum opportunitatem attinet, hujusmodi
 erit: Si hyems fuerit, cubiculum, si fie-
 ri commodè possit, in superiori domus
 parte sit, dummodo tectum satis probè
 contignatum sit: & non tegula tantum
 à pluviis tueatur: nam si hæc haberi
 minus possint, in cubiculo inferiori le-
 ctum parari consultius fuerit. Æstivo
 autem tempore inferius cubiculum est
 commodissimum, ne videlicet ab æstu
 ægrotus lædatur: cubiculi verò ostium
 clausum semper esto, & velo objecto,
 aërem subeuntem arceto; lucerna in super
 noctu, diuque in cubiculo ardeat, cujus
 calor

calor satis commodè ambientem aërem temperare valet. quod si frigidior adhuc locus hyeme esse videbitur, carbones incensi inferantur interdum: neque enim nimis calidum esse conducet, propterea lucernam semper ardere, & fores clausas esse præcipimus: additò ante ostium velo. Contingit enim sæpe, ut qui ingreditur, fores claudere negligat. Con-
suevere nonnulli chirurgi, sindone super astantia capita injecto instar tentorii facere, & ita operam curationi dare: atque equidem ea re si modo locus, ut diximus, paratus sit, nihil opus esse arbitror, imò & nonnunquam nocere id puto. candelarum enim calor, sindone objecta reflectitur, & vapores ex ægro-
tantis capite exhalantes transpirare non sinit; id autem molestissimum, noxiumque esse, maximè verò in calidis regionibus est manifestum. in frigidis autem id melius admitti potest. sæpe autem in bello capitum profunda vulnera, aperto cælo, atque sub dio, curari contingit, ubi neque cubiculum, neque sindon, neque ignis sit: igitur ea, quæ de parando loco dicta nobis sunt, satis esse arbitramur. Sed ubi curandi tempus erit, geminam lucernam utrinque supra admovisse, retulerit, quam proximè id fieri possit, quò aër ambiens calefiat, & tem-
pere-

peretur, eaque satis luminis adhibebunt, & frigus quod nocere posset commodè arcebunt. namque nihil ferè frigidi, in cubiculo, ita ut diximus, parato erit: & si quid subesse suspiceris, id totum lucernæ corrigent admotæ, quam profectò rem facilè usus ipse ostendet.

In ipso quidem curationis initio, nos eos, qui ex vulnere in capite laborant, passulis atque modico pasчимus pane, cum in prandio, tum in cœna: aqua verò ex aniso & ordeo, aut ea quæ ægrotantis habitudini maximè conducere videtur; atque hoc victu, usque ad septimum diem, utimur, nisi quid aliud fortè re ipsa, aut aliunde orta, postulet necessitas. Quod si habitudine biliosa homo fuerit, semel in die carne ex pullo ut vescatur permittere, aut ex pulla, donec septimam evaserit diem. Jure autem carniū interdicens omnibus qui hujusmodi patiuntur, ut potè quod nocere vehementer soleat. *Ab initio autem curationis sruptum singulis diebus mane propinamus, nempe rosati ex infusione ℥ ij.*

cum aquæ plantaginis ℥ ij.

Idque septem diebus consequenter faciendum curamus. Providere etiam sedulò oportet, ut singulis diebus venter exoneretur, sive id sponte sua, sive clystere addito præstari possit. Purgativum verò

verò medicamentum nullum, neque cassiam exhibemus, quoniam frequentibus periculis observavimus, eam rem illis vehementer nocere, quamvis simplicissimum medicamentum sit, nihilque habeant solutivi omnino ad mixtum. Si quis autem contrà contenderit, is profectò rem ipsam experimento cognoscet. Nam cum caput princeps membrum sit, fieri non potest ut nihil à purgante medicamento moveatur, ob eam quæ cerebro cum ventriculo est, communicationem: ex quo fit, ut prodesse nihil, nocere autem plurimum, ægrotis possit. Et quidem hanc rationem nobis ab hinc quinquaginta annis semper successisse, cum ante id tempus, non ita ex sententia eveniret, dum cassiam fistulam ægrotis exhibere consueveramus. Satis ergo fuerit horum siruporum usu humores attenuare, calorem temperare, viresque reficere, concoctricemque juvare ventriculi atque hepatis virtutem: sanguinis aliorumque humorum reprimere ebullitionem. At verò cum ossis fractura certa non est; suspitio tamen est occultam aliquam esse rupturam, aut certè sanguinem è venis effusum, qui corruptus mortem possit afferre. Hanc rem certa quidem experimenti ratione licebit deprehendere pileolo quodam confecto quod ex Bertapaliæ

paliæ sententia describemus quamvis ab eo auctore non ita aperte præceptum sit.

R. Cere novæ citrinæ, thuris, santali
ana ℥ij.

terebinthinæ, & aceti fortissimi & farine
fabaceæ ana ℥j.

Misce ad ignem, & fiat emplastrum, quod extendatur per totum caput, ad instar pilei, capite tamen prius derafo. nam qua parte ruptura in osse super ea parte cerotum diminutum atque exsiccatum invenietur, idquæ trium tantum dierum spatio ostendetur; aliis autem partibus ubi fractura nulla suberit, emplastrum æquale atque uniforme omnino apparebit. Si verò nihil fuerit ruptum, eadem in universum emplastri facies erit.

A N N O T A T I O.

Num calvariam pervadant] Multa sumuntur indicia: primo capite à telo sunt petita, nunc à parte in qua infliguntur, ut si in aliqua commissura, si in anteriori verticis parte: hinc & alia præfagia, & curandi modum capit Hippocratis: etenim infirmissime sunt istæ partes minus posticæ, quia os durius, minusque cerebri continent.

Trianguli figuram] Cavendum est ne tempora unquam incidantur, nec locus superior juxta arteriam, quæ per tempora fertur.

siqui-

siquidem nervorum distentio sequeretur : violatis iis musculis, quos in libro de articulis Hippocrates νεγραφίτας appellat.

Si Statim vomuit] Hæc leges apud Hippocratem libro septimo aphor. aphorismo 59. & aphorismo 50. libri sexti, multa in coacis prænotionibus, & in libro de Vulneribus capitulis.

Semel in die carne] Biliosi magis nutrimento egent, minusque jejunia ferunt; apud Hippocratem libro, ni fallor, secundo de ratione victus in acutis, noxæ quæ ex jejuniis accidere solent, recensentur, animi deliquium, capitis vertigo, ventriculi imbecillitas : quæ omnia ibi, & in Galeni Commentario exponuntur.

Purgativum nullum] Etenim cum cerebrum ceteras partes quodam modo contineat, à nulla verò contineatur, aliarum partium redundantias non recipit : non eget ergo purgatione. Hoc addam medicamentum cataracticum ab Hippocrate exhiberi, si erisypelate caput infestetur, ac tale medicamentum, quod bilem ducat.

DE CONTUSIONIBUS

Capitis in infantibus & pueris.

CAP. VI.

Existunt persæpe in pueris septennio minoribus contusiones, aut casu, aut